

Fælles indsats 2024

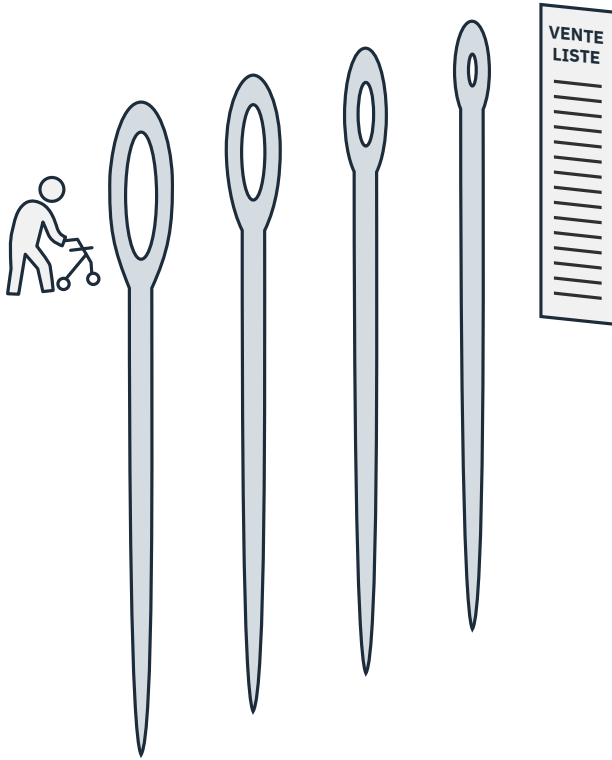
Akut behov for flere plejehjemspladser

I Danmark lever vi længere og længere. Samtidig udgør den ældre generation en stadig større andel af befolkningen.

Høj alder er ikke automatisk lig med et behov for ældrepleje, men ofte er der en sammenhæng mellem højere alder og faldende funktionsniveau. De mest svækkede ældre kan få behov for en plejehjemsplads, hvor de kan bo i trygge rammer og få pleje og omsorg døgnet rundt.

At kunne få den hjælp, man har behov for, når man har behov for den, er en grundsten i det danske velfærdssamfund. Når man har bidraget til fællesskabet gennem et langt liv, er det afgørende, at man kan stole på samfundskontrakten og det sikkerhedsnet, som den udgør. Herunder at kunne være sikker på, at man kan få en plejehjemsplads, hvis man en dag ikke længere kan klare sig selv i eget hjem.

Sværere at få en plejehjemsplads

Virkeligheden er imidlertid, at antallet af plejehjemspladser ikke er fulgt med udviklingen i antallet af ældre. Mens antallet af 80+ årige er vokset massivt, er antallet af plejehjemspladser tilsvarende kun steget marginalt.

På landsplan er **dækningsgraden** af plejehjemspladser i frit fald.

Det betyder, at der i dag er mange flere ældre i forhold til antallet af plejehjemspladser. Det er altså blevet meget sværere at få en plejehjemsplads, hvis man ikke længere kan klare sig selv hjemme.

Svækkede ældre taber

Kommunerne burde derfor have travlt med enten at planlægge og bygge flere plejehjem eller at udvide de eksisterende plejehjem. Men vi ser flere steder det stik modsatte.

Kommuner, der varsler plejehjemslukninger, selvom vi ved, at antallet af de ældste ældre stadig er støt stigende. Færre plejehjemspladser sammenholdt med markant flere ældre betyder, at mange risikerer at måtte vente urimeligt længe eller direkte få afslag på en plejehjemsplads, selvom de har behov for pleje og omsorg døgnet rundt.

Og selv i kommuner uden planer om lukninger er problemet stadig højaktuelt. Når der kommer flere ældre, og kommunen ikke har planer om at bygge flere plejehjem, vil det i sig selv føre til, at det bliver sværere at få en plejehjemsplads.

Store kommunale forskelle

Udover at der på landsplan bliver færre plejehjemspladser pr. ældre, er der samtidig meget store kommunale forskelle i dækningsgraden.

Selvom kommunerne har mulighed for at købe pladser hos hinanden, mener vi, at det er en urimelig og ulige adgang til hjælp for de mest plejkrævende ældre.

Vi ved nemlig, at det for mange ældre er et utalt ønske at blive boende i lokalområdet, tæt på alt det, man kender.

På trods af de store kommunale forskelle i dækningsgrad er det dog ikke givet, at de kommuner, der har den laveste dækningsgrad, også har de længste ventelister. Tit ser vi i Ældre Sagen, at kommuner i begge ender af skalaen godt kan overholde plejeboliggarantien på to måneder. Det undrer os, når de har så forskellig kapacitet.

Ventelister er ikke entydigt lig med behov

En del af forklaringen kan måske findes i, at det er op til den enkelte kommune selv at fastsætte sine kriterier for visitation til plejehjem. Det betyder, at kriterierne i praksis kan være meget strammere i én kommune end i en anden - og også, at kommunerne løbende kan justere visitationskriterierne.

Kommunerne kan med andre ord selv styre, hvor mange ældre de visiterer til en plejehjemsplads og dermed kommer på ventelisten. Og da kommunerne ikke er forpligtet til at registrere

eller oplyse hvor mange ældre, der får afslag på at komme på venteliste til en plejehjemsplads, viser en venteliste altså ikke nødvendigvis, hvor stort behovet er for plejehjemspladser.

En kort venteliste kan således sagtens skjule et stort mørketal, der både dækker over en stram visitation, afslag på ansøgninger og ældre, der er blevet talt fra overhovedet at søge om en plejehjemsplads.

Krav på en konkret individuel vurdering

Ældre Sagen er derfor bange for, at mange ældre ikke får en konkret individuel vurdering af deres reelle behov for en plejehjemsplads – sådan som de har ret til. Og at visitationen til plejehjem i stedet tager udgangspunkt i kommunens kapacitet.

Denne frygt er begrundet i historier om afslag til stærkt svækkede ældre, manglende sagsbehandling (ældre der bliver ”vendt i døren”), beretninger fra visitatorer og indrømmelser i medierne fra kommunalpolitikere.

Hvad siger kommunerne?

Når kommunerne konfronteres med den faldende dækningsgrad, hører vi ofte de samme forklaringer. Men set ud fra vores perspektiv er disse forklaringer ikke retvisende. De er derimod taget ud af kontekst eller et resultat af fejlfortolkninger.

Eksempler på myter

1. ”Vi har ikke brug for flere plejehjemspladser, fordi ventelisterne ikke er blevet længere”.
2. ”Vi har ikke brug for flere plejehjemspladser, fordi ældre er blevet sundere”.
3. ”Vi har ikke brug for flere plejehjemspladser, fordi ingen vil bo på plejehjem”.

Svar på myterne

1. I sig selv er det måske korrekt, at ventelisterne ikke er blevet længere over tid. Men det siger ikke noget om behovet for plejehjemspladser. Ventelisterne er alene et udtryk for, hvor mange personer kommunen selv godkender. Derfor er det misvisende, når kommunen baserer sin kapacitet af plejehjemspladser ud fra længden på ventelisten.
2. Det samme gælder begrebet ”sund aldring”. Det er korrekt at vi lever længere, og der forskning, som viser, at ældre i dag har en bedre funktionsevne end tidligere generationer ved samme alder. Men der er ikke noget der dokumenterer, at antallet af år, hvor vi har brug for pleje er faldet. Tværtimod er der studier, der peger på, at vi lever i længere tid med kronisk sygdom. Så heller ikke dette er et retvisende argument for ikke at bygge flere plejehjemspladser.
3. Det er nok korrekt, at ingen raske og friske mennesker drømmer om at bo på plejehjem. Men det er ikke det samme som, at de ikke på et tidspunkt alligevel kan få behov for og ønske sig en plejehjemsplads. Så derfor kan der også med god grund stilles spørgsmålstegn til dette argument.

Hvad mener Ældre Sagen, der skal gøres?

- **Visitation med udgangspunkt i den ældres ønske og behov**

Vi skal helt grundlæggende stole på, at ingen søger om en plejehjemsplads (eller anden hjælp) uden, at have et reelt behov. Derfor skal visitationen i meget højere grad end i dag tage udgangspunkt i den enkelte ældres eget ønske. Det skal indgå som en væsentlig del af den konkrete individuelle vurdering, der altid skal finde sted.

- **Akut behov for en konkret og forpligtende plan for flere plejehjemspladser**

Alene for at opretholde nuværende dækningsgrad skal der udvides med mange tusinde flere plejehjemspladser inden 2030. Med så massiv en mangel er der behov for, at både regeringen og kommunerne fremlægger en konkret og forpligtende plan for, hvordan de vil bidrage til at sikre fremtidens behov for plejehjemspladser.

- **Lokal indsats**

Den enkelte kommune skal forholde sig til befolkningsudviklingen i egen kommune og udarbejde en plejehjemsstrategi, der sikrer den nødvendige vækst i antallet af plejehjemspladser. Det er vigtigt at huske, at der let kan gå to år fra planlægning af byggeri, til et nyt plejehjem kan gå i drift, så der er behov for stillingtagen og handling med det samme.

- **National indsats**

For at sætte behovet for flere plejehjemspladser på den landspolitiske dagsorden arbejder vi i sekretariatet på flere niveauer:

– Vores politiske afdeling er i løbende dialog med både bolig- og ældreordførere fra såvel rege-

rings- som oppositionspartier. Her har vi igennem længere tid udtrykt vores bekymring for kapaciteten af plejehjemspladser og understreget vigtigheden af, at man som svækket ældre skal kunne stole på at få den hjælp (og den bolig), man har behov for – når man har behov. Vi understøtter altid vores budskab ved at fremlægge relevant data, ud fra devisen ”ingen argumentation, uden dokumentation”.

– Vi har direkte opfordret ældreministeren og boligministeren til at nedsætte en arbejdsgruppe, der skal identificere de mulige barrierer, der er for etablering og drift af flere plejehjemspladser.

Vi har fra Ældre Sagens side i den forbindelse tilbudt at bidrage med vores viden og erfaringer på området.

– Vi skaber folkelig opmærksomhed om området ved at bistå medierne med at finde cases, som kan synliggøre den urimelige kamp, svækkede ældre kan stå i, hvis de får behov for en plejehjemsplads. Ikke mindst sætter vi fokus på de konsekvenser, det kan få for den svækkede ældres (og de pårørendes) helbred og livskvalitet, når hjælpen udebliver.

Hvad betyder dækningsgrad (definition)?

Dækningsgraden måler antallet af plejehjemspladser set i forhold til antallet af 80+ årige på kommunalt eller nationalt niveau. En landsdækkende dækningsgrad på 14 procent er således lig med, at der er 14 plejehjemspladser til rådighed for hver hundrede 80+ årige i Danmark.